Inhoud

Inleiding. Welkom in de eenentwintigste eeuw: Amerika wordt jonger, veelkleuriger, duurzamer 9

I AMERIKA NA DONALD TRUMP 23
1 Amerika 2.0: Is Trump-gedrag besmettelijk? 25
2 2020: Wanneer arriveren de Republikeinen eindelijk in de eenentwintigste eeuw? 38
3 Een ander Amerika: Stille, snelle revoluties: homohuwelijk, porno en marihuana 50
4 De Democratische droom: Een linkse dageraad na de inktzwarte Trump-nacht? 66

II MORELE MISSERS: HET EINDE VAN DE CHRISTELIJKE CULTUURRIDDERS 79
5 Duizenden lege kerken: Goddeloosheid in een godvrezend land 81
6 Antiabortusactivisten: Wordt hun opmars vroegtijdig onderbroken? 92
7 Gevangenissen: Voorbij de opsluitgekte van Bill Clinton en Joe Biden 100
8 Vuurwapens: Hoe lang houdt Amerika zich nog van den domme? 116

III AMERIKAANSE ONGELIJKHEID: SOCIALISME VOOR DE RIJKEN 133
9 De universiteiten in Amerika: Het centrum van kennis en corruptie? 135
10 Socialisme in het goede oude Amerika! Echt waar? 143
11 Is de overheid een lust of een last? De herwaardering van de bureaucraten 153
12 Ongelijkheid tussen rijk en arm: Mag de baas driehonderd keer zoveel verdienen? 163

IV VERKIEZINGEN: HOE DE MINDERHEID DE MEERDERHEID BEDONDERT 175
13 Het kiesstelsel: Konkelfoezen hoort erbij 177
14 Trump en de politiek: Aanvalluh! 194
15 Een tweede termijn voor Trump: Steunt de boze, witte man hem weer? 211
16 De buitenlandse politiek: Een cowboy als baas van een supermacht: 'Handen omhoog of ik tweet' 226

V SLOT: TRUMP IS TIJDELIJK 237
17 Het wereldbeeld van journalisten: Een lachspiegel met een grauwsluier 239
18 Het slagveld en de loopgraven maken plaats voor vergaderzalen en rechtbanken 243

Dankwoord en verantwoording 251

Inleiding

Welkom in de eenentwintigste eeuw: Amerika wordt jonger, veelkleuriger, duurzamer

'Ik wil best mijn excuses aanbieden, maar niet voor dingen die waar zijn. Er komen nu eenmaal veel misdadigers de grens over. Iedereen weet dat; het gebeurt voortdurend. Waarom ben ik een racist als ik dat zeg? Ik heb geen spoor van racisme in me.'
Donald Trump

'We moeten ons verzetten tegen de leiders die een klimaat van angst en haat stimuleren en doen alsof racisme gewoon is. Het zijn leiders die mensen die er anders uitzien als duivels afschilderen. Het is de hoogste tijd dat de overgrote meerderheid van goedwillende Amerikanen zich hier onomwonden tegen uitspreekt.'
Barack Obama in 2019 na de dodelijke schietpartijen in Texas en Ohio

ECHT WAAR – ER IS HOOP: AMERIKA WORDT SNEL EEN PROGRESSIEVER LAND

Veel Nederlanders kijken met afgrijzen naar het nieuws uit Amerika: draconische abortuswetten, het drastisch terugdraaien van milieuwetten, razzia's om vluchtelingen op te pakken, steeds meer racistische incidenten, de zoveelste massaschietpartij.

En dan is er een president die naar hartenlust tegenstanders

beschimpt en beledigt, internationale verdragen aan zijn laars lapt, vreselijke dingen over vrouwen en immigranten zegt en intussen gemiddeld tien keer per dag een loopje neemt met de waarheid. In september 2019 is voor de Democraten in het Congres de maat vol. Ze beginnen een procedure om de president af te zetten (impeachment).

Dit boek gaat al dat akeligs niet uit de weg. Het is waar dat de sfeer in het land verhardt. Als de vertrouwde dreun van CNN, Fox of MSNBC met *breaking news* door de Amerikaanse huiskamers dendert, is het heel soms goed nieuws (over de florerende economie en de lage werkloosheid bijvoorbeeld) maar veel vaker slecht nieuws: over conflicten en ruzies, beledigingen en scheldpartijen.

Wat we dan horen en zien, is een eenzijdig relaas over de gekkigheid van gisteren en vandaag. De verslavende vierentwintiguursnieuwsfabriek vertelt ons níét over de minstens even spannende en hoopgevende ontwikkelingen in de Amerikaanse samenleving die zich over jaren uitstrekken.

En ja, dan is er hoop.

Amerika wordt snel een progressiever land. Een paar voorbeelden: ik had in mijn beginjaren als NOS-correspondent (1986-1989) niet durven voorspellen dat Amerika nog eens het homohuwelijk zou legaliseren. Toch is het gebeurd en de meeste Amerikanen – zelfs veel Republikeinen – vinden dat nu prima.

Na vele jaren van hysterische opsluitgekte denken Democraten én Republikeinen – ja, gelukkig ook Donald Trump – eindelijk schuchter na over een minder bruut en racistisch gevangenissysteem.

Marihuana is in steeds meer staten legaal. Amerika heeft Nederland al lang links ingehaald. Hoe symbolisch: in *dispensaries* – de Amerikaanse variant van onze coffeeshops – zijn

oer-Hollandse stroopwafels met marihuana te koop. Voor de kenners: De 'Dutch Girl Stroopwaffles' hebben tien milligram THC per wafel. In de marihuanawinkels is ook een rijk assortiment aan vrolijk makende chocola, snoepjes, kauwgum en drankjes in de aanbieding. In Nederland zijn die producten amper te verkrijgen. Amerika heeft ons ingehaald.

Wie had dat tien, vijftien jaar geleden verwacht? Marihuana legaal! Er zitten halve gevangenissen vol met betrapte gebruikers en kleine dealers. In 1992 liet Bill Clinton zich ontvallen wel eens een sticky te hebben gerookt. Hij voegde er – weinig geloofwaardig – aan toe: 'Ik heb niet geïnhaleerd.' Dit soort zelfreinigende, presidentiële kletspraat lijkt erg lang geleden.

We moeten ook hoognodig ons beeld bijstellen van Amerika als een fanatiek godsdienstig land. De kerken lopen leeg. Vooral jongeren keren God massaal de rug toe. Rechts Amerika klampt zich vast aan de zekerheid dat hemelse genade een levenslange garantie oplevert voor hun strengconservatieve ideologie. Maar zelfs deze eeuwige waarheid is onderhevig aan de harde wetten van aardse tijdelijkheid.

Steeds meer jongeren zijn dus niet meer godsdienstig. De ontkerkelijking, die in West-Europa in de vorige eeuw het fundament onder veel kerken ondergroef, heeft nu Amerika in haar greep. De gevolgen voor politiek en samenleving zijn vergaand. En niet terug te draaien. Zelfs niet door Donald Trump en zijn companen.

Ook onomkeerbaar is de verkleuring van de VS. Het aantal blanken neemt percentueel snel af, met name in de oudere generaties. Onder jongeren tot achttien jaar zijn blanken al bijna in de minderheid. De gekleurde minderheden stemmen overwegend Democratisch. Op den duur trekt de demografie het land onstuitbaar naar links. De kruistocht van Trump tegen immigranten is een vergeefse poging die ontwikkeling af

te remmen. Is Trump zo tegen immigranten omdat hij deze potentiële Democratische kiezers buiten de deur wil houden? Of is dat te cynisch?

De jonge generatie van Millennials (1981-1996) en de nog jongere Generation Z zijn samen nu al de grootste groep kiezers. Ze willen een ander Amerika: duurzamer, socialer, minder ongelijk. De kritiek van jonge kiezers op Amerika en zijn merendeels bejaarde leiders is diepgaand. Deze groep kiezers tot pakweg vijfendertig jaar bepaalt het eigen levenspad. Zij zijn de energieke, creatieve en veelal progressieve leiders van morgen.

Zeggen linkse Amerikanen over tien jaar: 'Een vreselijke man was die Trump toch. Maar achteraf is het het beste wat ons had kunnen overkomen. Hij probeerde ons uit elkaar te drijven maar bracht ons juist samen. En eh... over Trump gesproken: wanneer komt hij eigenlijk uit de gevangenis?'

Wat een scenario zou dat zijn! Of naïeve dagdromerij van Trump-haters?

EEN ANDER AMERIKA: OVER STILLE REVOLUTIES EN SPREEKSTALMEESTER DONALD TRUMP

Wij journalisten letten eenzijdig op het dagelijkse nieuws en veel minder op de lange termijn. Als nieuwsjunkie van de afgelopen veertig jaar ben ik een medeplichtige ervaringsdeskundige! Bij verkiezingen blijft het verleidelijk om te letten op de lawaaiige malligheden van het campagnecircus: wie scheldt op wie en hoe hard is de tegenreactie? Heb je dat laatste tv-spotje gezien? Echt schandalig! Weet je wat Donald Trump nu weer over immigranten en linkse vrouwen heeft gezegd? En dat dan vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week.

Het nieuws uit de nieuwscarrousel is belangrijk, maar gaat bijna altijd gepaard met een knal of plof, ruzie of conflict. Het aanzien van de Amerikaanse samenleving (en elke andere samenleving) wordt op den duur meer bepaald door langzame, stille revoluties. Die zijn nooit breaking news.

Dit boek gaat over het politieke circus. Dat is immers te leuk om te missen. Maar ik schrijf vooral over die stille revoluties. Alleen als je die meeneemt in je waarneming, snap je echt wat er gaande is in de VS.

Ik zoek naar de stem van het volk. Wat willen Amerikanen als je er echt naar vraagt? De titel van dit boek zegt het: *Alles gaat voorbij, zelfs Donald Trump.*

Is het dus zeker dat Trump in 2020 verliest? Nee, allerminst. Ik geef mijn boektitel een bredere uitleg: Amerika gaat een toekomst tegemoet waarin het gedachtegoed van Donald Trump en de Republikeinen gestaag aanhang verliest.

De politieke agenda in Washington werd tientallen jaren eenzijdig beheerst door de Republikeinen en hun christelijke bondgenoten. Dat monopolie verbleekt nu. Veel kiezers vragen om andere prioriteiten. Dit is ten opzichte van eerdere verkiezingen een ommekeer, die Republikeinen zou moeten verontrusten.

Geen wonder dat Donald Trump zoveel herrie maakt. Dat leidt heel prettig af van een andere, serieuzere analyse van wat er gaande is in de VS. Trump kan het proberen te maskeren, maar wie de politieke herrieschopperij van Trump even terzijde schuift, ziet dat de stemming in de VS echt verandert. Het politieke tij keert zich tegen rechts, zegt opiniepeiler James Stimson van de University of North Carolina, die zich specialiseert in de langetermijntrends in de politieke voorkeur van Amerikanen.

Na de linkse jaren zestig volgde een lange periode van rechts

denken (Nixon, Reagan, tweemaal Bush en nu Trump. Die periode komt nu versneld ten einde door de extreemrechtse gekkigheid van Donald Trump. Stimson: 'De stemming is sinds 1961 niet meer zo links ('liberal') geweest. Het is de te verwachten linkse reactie op Donald Trump.'

Maar er is meer aan de hand dan de afkerige reactie onder progressieven van Donald Trump. Er is in het politiek discours eindelijk ruimte voor progressieve onderwerpen als klimaat, beperking van vuurwapenbezit, betaalbaar onderwijs, toegankelijke gezondheidszorg en aanpak van de schrijnende verschillen tussen rijk en arm.

De kans op een Democratische meerderheid in het land wordt dus met het jaar groter. Tenzij de Democraten het opnieuw voor zichzelf verknallen. Donald Trump doet zijn uiterste best om de progressieve agenda verdacht te maken. Hij brengt liever zijn rumoerige angstagenda aan de man: te veel immigranten, een machtsbeluste overheid en Democratische radicalisering. Daarmee gooit hij het linkse wensenlijstje van de Democraten in de politieke prullenbak. Dat lukte hem in 2016 wonderwel. In 2020 weer?

De verkiezingscampagne zal deze keer vast weer harder en duurder zijn dan de vorige keer. De kandidaten voeren dagelijks hun lawaaiige kunstje op. Ze kennen immers de Moeder van Alle Campagnewetten: 'Wie het meeste lawaai maakt, krijgt de meeste aandacht.'

Het zal opnieuw niet heel beschaafd en fijngevoelig zijn. Zo'n verkiezing is voor politieke junkies – in al zijn banaliteit – een niet te versmaden traktatie.

In 2020 zien we het allemaal: 'The good, the bad & the ugly'. Ik kan niet wachten.

EEN TWEEDE TERMIJN VOOR DONALD TRUMP? PROGRESSIEVEN BIJTEN IN HUN LINKSE KUSSEN

Een tweede termijn voor Trump is het ultieme rampscenario voor de Democraten. Nog een keer verliezen van een man als Trump is de politieke knock-out voor de bejaarde Democratische Partij-elite. Acht jaar Trump betekenen waarschijnlijk ook een grotere rechtse meerderheid in het Hooggerechtshof (van kolossaal belang voor abortus, wapenwetten, homorechten en kieswetten) en meer conservatieve federale rechters. De politieke echo daarvan zal doorklinken tot tientallen jaren na het presidentschap van Donald Trump.

Dit alles leidt tot het verder terugdraaien van de milieumaatregelen van Barack Obama, het uitkleden van Obamacare, meer belastingverlagingen voor rijken en nog langer een buitenlands beleid gebaseerd op confrontatie en niet op samenwerking (het opzeggen van wapenafspraken en handelsverdragen, het dreigen met raketaanvallen, economische strafmaatregelen).

Donald Trump heeft deze vorm van economische oorlogsvoering veelvuldig toegepast in zijn eerste termijn. In een tweede termijn, als hij zich geen zorgen meer hoeft te maken over herverkiezing (twee termijnen is het wettelijke maximum), zal hij zijn economische wapenarsenaal extra oppoetsen.

De gevolgen van één presidentiële termijn van vier jaar zijn te overzien. Nóg vier jaar Trump? Dan is de schade (vanuit Democratisch perspectief) gigantisch.

Dan zie je weer een president die opwarming van het klimaat geklets vindt ('een hoax'). Het is een complot van de Chinezen ('klimaatverandering is verzonnen door de Chinezen') om Amerikaanse handelsbelangen te dwarsbomen. De Trump-regering geeft daarom niet langer geld aan onderzoek

van de overheid naar de gevolgen van hogere temperaturen voor gezondheid en landbouw.

De regering weigert tientallen onderzoeken te publiceren met waarschuwingen over verandering van het klimaat. Milieumaatregelen zijn hinderpalen voor ambitieuze ondernemers, zegt de president. Hoe langer Trump aan de macht is, hoe diepgaander de gevolgen hiervan zijn. Onwetendheid als politieke strategie dus.

Neem het Klimaatakkoord van Parijs. Als enige land ter wereld zijn de VS daaruit gestapt. Dat kreeg wereldwijd terecht veel aandacht. Met nog eens vier jaar Trump in het Witte Huis is de kans verkeken om dit snel terug te draaien. De president kraait dan victorie.

Allemaal waar. Maar er is dus een ander perspectief.

HET ANGSTBEELD VOOR DE REPUBLIKEINEN: STEEDS MEER BEDRIJVEN KIEZEN VOOR EEN PROGRESSIEF BELEID

Hopelijk kijken progressieve kiezers in 2020 iets verder dan het stemlokaal om de hoek. Dan blijft er voor hen hoop – zelfs bij een tweede termijn van Trump. Buiten de directe invloed van de politiek gaan veel veranderingen in de VS, die centraal staan in dit boek, gewoon door. Burgers en bedrijven trekken hun eigen plan.

Neem opnieuw het klimaat. Trump stapte inderdaad uit het Klimaatakkoord van Parijs. Maar Amerika bleef er voor een groot deel in: vijfentwintig staten blijven trouw aan het Klimaatakkoord. Ze ondertekenden een verklaring van de Climate Alliance: 'In iets meer dan twee jaar is de Alliantie gegroeid van drie naar vijfentwintig. Dat zendt een belangrijk signaal naar